

cercles de bóta' PnaVic (DAG., s. v. i s. v. *vergaró*).

+*Verguda* 'herba que es fa entre els joncs, en els aiguamolls del Prat de Llobregat, fa una tija sola amb una flor groga al cap' (1932). *Verguntada*, comentada ja a propòsit de *verdugada* a VERD, on ja n'hem donat una cita de Muntaner, § 132, com a forma de l'ed. Casac., en lloc de *verdugada* de Bofarull; en un altre cap. totes dues eds. ho posen així: «Com lo rey Carles sabé la mort de son fill, fon molt despagat --- que molt era bo e valent; segurament, com era bo chrestia, posà en son cor que Déus li donava aitals *verguntades* per ço com soferia que hagués guerra entre ell e la casa d'Aragó» (§ 181). Deu resultar d'un encreuament entre *verdugada* i un *vergantada* derivat de l'oc. ant. *vergant* 'tany, branca', tan clàssic entre els trobadors, cf. *la flor e-l verjant* en trobadors com G. Bornelh i Arnau Daniel.

Vergella, del diminutiu ll. vg. *VIRGELLA que ha deixat descendència en roms., sard i dial. it. i fr. antics (REW, 9363, que ignora el mot cat. i l'oc. ant. *vergil* 'verge», PDPF). En cat. ja apareix en Eiximenis: en una arca del Temple: «stava la *vergella* de Aaron, en la qual ell e Moysès faeren tans senyals en Egipte davant Faraón», *Primer del Crestià* (més cita en DAG.); «ja decantant los sàlics y vidalbes / entre *vergelles* de roser la mira», *Canigó* (O. C. IV, 234); «el tany o brot que neix a les branques o branquillons o a les ferides produïdes per la tallada d'una branca», *CostManc.* I, § 683, oposant-lo a *verduc*, que dona com a nom del mateix a Mall. En realitat té un abast més ample: emp. «*verjella*: branca tendra d'un arbre» que Coromines s'annotava a Llers el 1898, amb l'ex. «es brinca [vincla'] cum una *vergella*». I recordo que en els treballs de rabdologia que el terrassenc Soler i Pallet menava tan brogidament pels anys 1930, anomenaven *barçéla* la vareta dels saurins; *berçéles* pall. «lo còvet és un bertrol fet amb ~ d'avellaner» Tor; «les cintes de vímet o avellaner amb què es teixeix la cartre» (Farrera, 1933).

Tort. *bergella* 'creuera d'espert per caçar ocells amb vesc', *Buill. de Dial. Cat.* III, 88; la de les oliveres, *Buill. de Dial. Cat.* x, 130; *bitsella* 'bri d'espert empastifat amb vesc per caçar ocells' Gandesa (Amades, *Excursions* III, 73). Per a les creures de caçar Casac. obtingué la resposta *bergéles* a Calaceit, *briçéles* a Maella i *albirçéles* a Favara, 1923 (aquí també les hi anomenaren *alboreák* i a Calaceit *albuirák*, si bé amb aquesta denominació es deu entendre més aviat tot el conjunt de l'aparell de caçar, designació que s'hauria pogut afegir a l'estudi que en fem a BUIRAC II, 328a13-19). *Vergell* 'lluc, plançó' Lab.; «al Montseny s'anomena *vergell* a cada un dels trossos de la branqueta», *Cost. Manc.* I, § 682. *Vergeleta*. *Vergèlia*. *Virgella*. *Alvirgelles*. *Alverguetes*.

Envergar [Lab. 1839]: «amarrar la relinga o gràtil d'una vela a la seva verga», Lab.; *envergadura* 'l'acte d'envergar', 'el conjunt de caps per envergar' (Lab.); figuradament s'usa molt en el S. XX per 'abast, amplada de qualsevol empresa' i es diu que prové de l'envergadura o amplada de les ales esteses d'un gran ocell

com l'àguila (comparable al conjunt de vergues d'una nau); *enverga* [Lab., supl. a l'ed. de 1888, escrit *envergue*].

Esvergar bal. 'llançar, engegar, disparar', tr.: «*esvergaren* los dos cossos / al punt dins una flamada, / qui torrats del foc passar, / prengueren com una faya»; «Piramo --- perquè dormia a les totes / y no dexà sa flassada / (si ya hy havia batays) / fins que sentí batayades. / Però al punt qu'es desxondí / y veu qu' havia fet s'ase, / va *esvergar* ab el mateix / un batay com una casa», GRoca Seguí (1742-1813), *Piramo y Tisbe*, JMBover, *BiEscrBal.* II, 279-94-1, 277-48-3; «I.: Si som gat, vós sou un lladre, / que quan s'oli mesurau... / P.: Si no calles, t'*esverg* morma. / C.: Provau-ho! Veurem: Pegau», PdAPenyà (*IdOr* I, 148); «li *esvergà* un parell de bufetades amb tota la força», JnRosselló (*Manyoc*, 153). «Si fes això li *azværgorià* gautada» Lluçmajor (1964).

És també d'Eiv., però aquí construït intr.: «*esvergà*: arrojar» (PzCabr.). «Sacud-li! — crida En Toniet — *esvergant-li* amb so rem tot lo fort que pogué; En Pepet va fer set sous de lo mateix», JnCastelló (*Rond. Eiv.*, 52) on veiem l'explicació semàntica d'*esvergar*: fou al principi pegar amb una verga, com aqueix rem, altre ex. de JnCastelló (ib., 18), veg. *bescollada*. Una vegada trobo *envergar*: «la cabra *enverga* bel» (vocab. del cabrum, BDLC IX, 316, o hi hauria err. tip.?) *Esverga*. *Desvergar*. *Desenvergar*. Cf. *revalgada* (s. v. VARRAR).

CPT.: *Vergamansa*. *Virgula* [Lacav.], pres del ll. *virgüla* 'senyal posat en un escrit', pròpiament 'vareta', dim. de *virga*; *virguleta* (Belv.).

Verjura, pres del fr. *vergeüre* 'l'listat de certes menes de paper' (de *verge* 'l'lista') d'on *paper verjurat*.

No crec que sigui derivat de *verga* el mot *verganell* que *AlcM* defineix com a nom mall. d'una espècie de cintura de taules entorn de la roda de proa o de popa d'una embarcació: sembla estar per **braganell*, derivat de *braga*, a manera de braguer o bragadura de l'embarcació (cf. *bergantell*, terme nàutic del Princ., BDC XII, 13). *Vergantina* hapax de 1443 (*AlcM*) deu venir més aviat de BERGANTI.

Vergalló, grafia incorrecta per *bargalló* (BARBALLÓ), que cap a l'alta Garrotxa alguns alteren en *vermelló* (*bærmalō* Oix, 1984, on avui la -z- dels mots com *vermei* = *vermell*, està en forta reculada).

Verganyar mala grafia per BARGANYAR. Suplements: Maestr. «*barganyar*: apanyar, adobar ab element un instrument ---» (GaGirona). Ben viu en el Ripollès i Ter mitjà: «--- l'aufals --- deixa-me'l replegar que no es *bærganés*, que ja plou...» Sovellès (1930); «*averganyar*» Torelló (BDLC x, 375). En els parlars gascons, el mot, amb el grup primitiu -rg-, ha deixat rastre en el NO. amb un derivat «*margagne*: défaut dans un ouvrage de tricot», amb propagació de nasalitat (Moureau, *Patois de La Teste de Buch*). Cap als Pirineus amb metàtesi i sense la -r- (vol. I, 650b 27ss.), d'acord amb la forma oc. ant. *gavanhar* «se détériorer, être défectueux» (PDPF), hi ha *gabanyá*